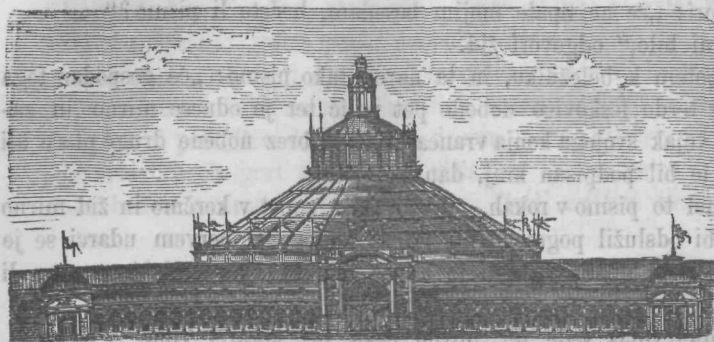

Slike iz dunajske svetóvne razstave.

I. Okróglica (rotúnda).

Če tudi ste še majheni, vendar znam, da ste uže kaj slišali ali morda tudi čitali o svetóvnej razstavi, ki je bila lansko leto na Dunaji, stolnem mestu našega cesarstva. — In kako

ne bi? Bilo vam je tam ljudstva strah božji, ki je privrélo od vseh krajev sveta, gledat velikanske razstave, kakoršne do sedaj na svetu še nij bilo. Tu vam so bili Gerki, Kitajci (Kinezi), Angleži, Francozi, Nemci, Slovani, ali da vam ob kratkem povém: narodje malo ne vsega sveta. Boga mi, nij čuda, če se kaj takega povsod pripoveduje, ter zategadelj mislim, da ste tudi vi uže kaj čuli o dunajski svetóvnej razstavi. — A kaj je razstava? povpraša me kak radovednež mej vami.

Da vam zatorej nekoliko povem, kaj beseda „razstava“ znači.

Bili ste uže izvéstno (gotovo) na kadem semnji. Tam ste pod pokritimi šatori videli rokodelce in trgovce, ki so prišli od raznih krajev ter ponujali mimo gredočim ljudém svoje izdelke in različno kakšno blago. Vaši roditelji in drugi ljudje dobro vedó, da se na semnjih vidi mnogoverstnih stvari, zato gredó tja, da si izberó ter kupijo, česar jim je najbolj treba.

A še bolj so morebiti vam znani javni izpitje v ljudski šoli, kakoršne smo imeli še pred nemnogimi leti po vseh naših ljudskih šolah ter so po nekatere kraje še zdaj obični. Tem izpitom je bil namén, da so otroci javno pokazali, česar so se mej šolskim letom naučili, ter so na vidik iznesli vse, kar je bilo njih najboljših izdelkov v pisanji, risanji, vezênji itd. In kako veseli so bili dečki ali deklice, ako so je ob tacem javnem izpitu óčitno pohvalili ali še tudi obdarováli!

Evo, to vam je razstava! Nič drugo nij nego nekakov semenj ali javni izpit, a to vseh narodov na zemlji. V razstavo nanesó različni rokodelci, trgovci in strokovnjaki od vseh krajev sveta svoje izdelke, da pokažó, kaj je na vsem svetu posebnega in neobičnega, ter bi tudi radi, da se njih izdelki in blago razproda. Vsak narod in vsak strokovnjak izpostavi tu na vidišče svoje umotvórine, š. katerimi bi se rad odlikoval. Ali kaj prodá ali ne prodá, ali je pohvaljen ali ne, ostane mu vendar vse njegovo življenje vesela zavést, da je poslal svoje blago na razstavo, da so je ljudje videli, ter dosti mu je, da ga ljudje znajo.

Vidite, taka razstava vam je lani bila na Dunaji. A ne mislite, da nij bilo do zdaj še nikoli nobene razstave na svetu; kajti uže poprej sta se odliko-

vali se svetóvno razstavo véliki mesti London in Pariz. Tudi razven teh mest so še bile razstave, ali ne tako velikanske. V takih manjših razstavah so bili razstavljeni samo pojedíni izdelci kake dežele, a nikakor ne to, kar ima ves svet in kar mogó narediti vsi ljudje.

Ali ne? bilo je treba velicega prostora, kjer se je nakopíčilo toliko mnogoverstnega blaga vsega sveta! In res, zunaj mesta Dunaja v Pratru je bil ta velikanski prostor odločen razstavi. Ves prostor je bil ograjen od vseh straní z deskami ter je obsezel 2,500.000 kvadratnih metrov.

V tem po samej naravi krasnem prostoru bilo je glavno razstávno poslopje, rekše velikánska okróglica (rotunda), okroglo poslopje z galerijami, kakoršno vam kaže denašnja podoba. Spredaj, zadaj in ob stranéh so bila druga stavbena dela, hrami, paviljoni itd., ki so uže sami ob sebi vobraževali razstavo ter ob enem bili namenjeni, v svoje prostore sprejeti različne, razstavi odménjene stvari.

Pod okróglico so bili na vse straní pomešani mnogoverstni ter najlepši proizvodi vsega sveta. Na desno in levo se je po dolzem raztezalo ogromno poslopje ter ob vsakej straní tega poslopja so bile galerije, rekše manjša prislopja, v katerih so posamezne deržave nakopíčile svoje ogromno blago. Najlepše ter najdražje stvari so se hranile v okróglici, in kedorkoli je to videl, ostane mu vse življenje v dobrem spominu.

T.

Črevljarstvo.

Uže v starih časih so se ljudje pazili, da si ne bi nog pohábili. Zato so les izrezovali v podobi plésne (podplata), ter ga z vervco privezovali pod nogo. Ob Mojzesu so uže obuvali črevlje, kateri so pokrivali vso nogo. A Rimljani so nosili črevlje od volovske surove kože ter so je okolo nog samo ovijali, a po vzhodnjih krajih so imeli plésnice (sandale), katere so si z remeni okolo nog privezovali. Imenitnejši Rimljani so rabili šivane črevlje od rudeče kože. Stari Nemci so imeli z likom povezano obutelj od surove kože. Črevlje s petami so izmislili Spanjolci. V 15. stoletji so Francozi nosili črevlje, kateri so bili zelo šiljasti (špičasti) in zaviti. Bogate gospé so si vezle ne le črevljev se zlatom in z biseri, nego tudi papuče (copate).

Stóperv v novejših časih so črevljarji začeli delati črevlje čedne in primerne nožnej velikosti. Največjo zaslugo ima v tem Peter Canger, ki mu je 1782. l. prvemu na misel prišlo, da je treba črevelj narejati po nogi a ne po izmišljétinah in po stánu, kakor je bila v srednjem veku navada, ko so ljudje nosili tem daljše črevlje, kar so bili imenitnejši. V 17. stoletji so Benečanke imele tako visoke pete na črevljih, da često nijso mogle hoditi.

Tudi črevljarji verlo malo orodja potrebujejo: nekoliko šil raznoverstne debeline, kládivo, klešče, žreblje, nože, šobo, dreto, ščetine in smolo. V najnovejših časih se namesto drete rabijo leseni klinčki, (a tudi se uže črevlji na strojih šivajo).

Črevljarji delajo prihúliv sedéč, in zategadelj tudi često boléhajo. Potrebno jim je, po doveršenem delu hoditi na čist zrak, ter se tam izprehajati. A naglo ne smejo hoditi, ker bi jim to več kvarilo nego li koristilo.